

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Activitatea missionariă a apostolului Pavel.

În lupta cea grea, pre carea o pörtă astăzi biserica cu indiferentismul religionar și cu multe pă-reri și învețături greșite, — credem că facem un bun servitiu, — publicând din când în când unele momente mai însemnate din istoria și dezvoltarea bise-riciei. O facem acésta din motivul, că ținem, că este neapărat de lipsă, ca cunoscința istoriei bisericesci să străbată în popor, și să întărească în credincioși credința în divinitatea Mântuitorului și a sfintei sale biserici, cu atât mai vèrtos, cu cât dezvoltarea isto-rică a bisericii este un moment fòrte însemnat pen-tru credința în divinitatea acestei dumnezeiesci in-stituțiuni.

Începem astăzi cu activitatea missionară a apos-tolului Pavel. — Pavel la început se numia Saul. Saul s'a nascut în Tars în Cilicia. Ca tènér a înv-țat pânzăria, dar pre lângă acéstă profesiune a în-vețat și carte în Ierusalim în scóla vestitului dascăl Gamaleil. Crescut în spiritul fariseismului evreesc și a de mórte pre crestini; și la uciderea cu petri a archidiaconului Stefan a participat și dènsul văzind hainele celor ce aruncau cu petri în cel dântăi mar-tir al creștinătății. După uciderea archidiaconului Ste-fan crestinii, cari pre acel timp erau în Ierusalim în număr de preste 5000, nemai sêmțindu-se siguri de viेतă, s'au împrăsciat prin diferite părți și orașe, — ducènd cu dènsii, și propagând în tot locul reli-giunea cea nouă; ér în Ierusalim au rămas numai apostolii Domnului.

Faptul acesta a însuflat grózá sinediului jido-vesc. Și deci au luat hotărîrea, ca să urmărească pre crestini, și să-i aducă înapoi la Ierusalim și să-i dea în judecată; și terorisându-i să-i facă imposibili.

Saul a primit ordin și asistență dela jidovii din Ierusalim, ca să mérgă la Damasc, și prindènd pre-crestinii fugiti acolo, se-ii aducă la Ierusalim, și să-ii dea judecătii. În drumul cătră Damasc i-sa arètat lui Domnul, strălucind ca o lumină din Cериuri preste dènsul, și auđind glas, dicèndu-ii: „Saule, Saule ce mă go-nesci.“ În fața acestui fapt Saul a căđut la pământ, și au orbit, așa încât cei ce erau cu dènsul, au tre-buit să-l ducă de mână la Damasc.

Sosind în Damasc, după trei zile a fost cerce-tat din ordinul Domnului de unul dintre crestinii, cari erau acolo, cu numele Anania. Acesta mergènd la dènsul și punèndu-și mânil preste dènsul, Saul și-a redobândi vederea; și apoi a primit botezul, și a început a predica cu tótă puterea și resolu-țiunea evangelia Domnului. Vèđènd acésta jidovii au făcut plan, ca să-l omóre. Auđind creștinii de planul acesta, Pavel a fugit din Damasc, și a mers în Arabia, unde a petrecut mai mult timp. Despre modul, cum a folosit Pavel timpul petrecerii sale în Arabia, nu avem date istorice. Întorcèndu-se de nou în Damasc, după trei ani dela convertirea sa a mers în Ierusalim.

În Ierusalim a fost prezentat de Varnava aposto-lilor Petru și Iacov, și recunoscut de acestia de Apostol al Domnului.

După o petrecere de 15 zile în Ierusalim, a mers la Tars, de unde la învitară lui Varnava a mers în Antiòchia, capitala Siriei.

În Antiòchia adecă se formase o comună bise-ricescă din creștini fugiti din Ierusalim după ucid-rea archidiaconului Stefan, și anume atât din creș-tini veniți dela judaism, cât și din crestini, veniți dela pagâni. Pentru întărirea și conducerea acestei

comune a fost trimis de apostoli Varnava, carele, după ce creștinii sub conducerea sa s'au înmulțit, a chemat în ajutoriu pentru conducerea bisericii din Antiochia pre Saul din Tarsus. Saul a venit cam între anii 40—42, și ambii au condus această comună bisericească până la anul 45.

* * *

I. La anul 45 a întreprins Saul împreună cu Varnava cea dântăi călătorie missionară. Din Antiochia a mers în insula Cipru, și călătorind prin această insulă a predicat în tot locul evangelia Domnului. Aici în Cipru le-a succes a converti la creștinism pre proconsulul Sergius Paulus, pre carele îl-boteză Saulus; și din momentul acesta Saul a adoptat numele Pavel.

Din Cipru au mers Pavel și Varnava în Pamfilia, Pisidia și Licaonia, înființând în tot locul, pre unde predicau, comune bisericesci, și săvârșind minuni, și fiind bine primiți cu deosebire de păgâni. În această călătorie a botezat Pavel și pre Timoteiu și pre Tit, cari apoi mai târziu au devenit vrednici propagatori ai religiunii creștine.

Rentornând din această călătorie Pavel și Varnava la Antiochia, spre cea mai mare durere a lor au aflat pre creștinii de aici în certă și neînțelegere. Judeo-creștinii, seau creștinii veniți la creștinism din judaism, pretindeau adecă dela creștinii, cari veneau dintre păgâni, ca se observe legea și ceremoniele legii mosaice, — ceea ce însă păgâno-creștinii nu voiau.

Spre a pune capăt acestei certe și neînțelegeri Pavel și Varnava au înduplecat comuna bisericească din Antiochia, ca să trimetă o deputațiune dintre dênșii la Ierusalim, și să supună această întrebare principială hotărârii Apostolilor. Din încredințarea comunei bisericesci au mers apoi din Antiochia la Ierusalim: Pavel, Varnava și Tit și alți creștini din Antiochia. Întruninduse din acest incident în sinod Apostolii și presviterii și întrégă comuna bisericească din Ierusalim între anii 50—52, la propunerea apostolului Iacov fratelui Domnului sinodul au luat hotărârea, că păgânii, cari adoptă religiunea creștină, nu au trebuință de a-se supune ceremoniilor legii mosaice, ci au numai datorința de a-se feri de jertfele idolilor, și a-se lepăda de datinele rele păgâne.

Hotărârea această s'a publicat apoi creștinilor din Antiochia, și certa de o cam dată a încetat. A isbucnit însă de nou după puțin timp, resuscitată

fiind de judeo-creștini veniți din Ierusalim, cari priveau de o vatămare a ambițiunii elementului jidovesc neobservarea ceremoniilor religiunii mosaice din partea creștinilor veniți dintre păgâni. Contra acestei greșite direcțiuni a pășit apostolul Pavel cu totă rezoluțiunea și energia, — dechiarând că ceremoniele legii mosaice și-au perdut valoarea și puterea prin evangelia Domnului; și că pentru mântuire este de ajuns credința în evangeliă.

* * *

II. Puțin timp după rentorcerea sa din Ierusalim, a întreprins Pavel a doua călătorie missionară, luând de astă dată cu sine pre Sila. Plecând din Antiochia preste Siria a mers în Cilicia și Licaonia, de unde luă cu sine și pre Timoteiu, — trecu preste Galatia, Frigia și Mysia, și merse în Troja, ér de aci trecu în Macedonia; unde luptând cu mari greutate, și suferind persecuțiuni și închisore, înființă comune creștinesci în Filipi, Tesalonic și Beroca.

De aci merse în Atena, predicând Evangelia. Aici între alții converti la creștinism și pre președintele areopagului cu numele Dioaisiu, carele după tradițiunea bisericească a fost primul Episcop al Atenii.

Din Atena a mers Pavel la Corint, unde a aflat o mulțime de jidovi, cari fuseseră isgoniți din Roma din ordinul împératului Claudiu, cam între anii 50—52. Între acestia a aflat și pre soții: Aquilla și Priscilla, cari l'au primit cu totă bunavoința în casa lor. În Corint petrecu Pavel un an și jumătate, și înființă o puternică comună creștină. De aici scrise dênșul doue epistole către creștinii din Tesalonic, cari creșdând, că a doua venire a Domnului pre pământ va urma în curând, — începuseră a-se lasa de ocupațiunile lor țilnice. În aceste epistole Pavel le dă învțăturile de lipsă, și îi îndemnă la activitate, și a-și relua ocupațiunile lor țilnice. Din Corint rentorse Pavel împreună cu Aquilla și Priscilla. Acestia rămaseră în Efes, de unde apoi după mórtea lui Claudiu merseră la Roma; ér Pavel merse prin Ierusalim la Antiochia.

* * *

III. După o scurtă petrecere în Antiochia a întreprins Apostolul Pavel a treia călătorie missionară. Trecând din Antiochia preste Galatia și Frigia a mers în Efes, unde aflând un loc central pentru o rodnică și succésă propagare a Creștinismului a petrecut mai mult timp. În Efes a aflat dênșul mai

mulți învățați de ai lui Ioan Botezătorul, cari ră-măseseră pre lângă învățăturile dascalului lor. Pre acestia ii-a inițiat în principiile creștinismului. Din Efes, unde activitatea missionară a apostolului Pavel a fost foarte mănăsă, — a scris densusul și două e-pistole: una către Galateni și epistola primă a sa către Corinteni.

În epistola către Galateni Pavel se apără în-contra suspițiunilor, pre cari le lațiau încontra sa creștinii, cari țineau la ceremoniele legii mosaice, — demonstrând și dovedind, că densusul a fost che-mat la apostoliă de Domnul, și că testamentul vechiu este numai o pregătire pentru primirea mântuirii prin Domnul Christos și sfânta lui evangeliă.

În epistola primă către Corinteni Pavel sfătuiesce pre creștinii de acolo, ca să se ferescă de nențele-geri și de a-se sfașia în partide, precum și de vițiele, cari în acest oraș deprins și dedat la lucs, erau la ordinea țilei; și îi-sfătuiesce a petrece o vieță în-tru Christos.

După o petrecere de doi ani și jumătate în Efes Pavel a mers prin Troia în Europa, ca să cerceteze comunele bisericesci înființate de densusul în a doua călătoria. Din Macedonia, unde s'a întâlnit cu școlariul său Tit, carele se rentorcea din Corint, a scris a doua epistolă către Corinteni, în carea desvoltă mai pre larg învățăturile cuprinse în epi-stola primă. Nu mult după acésta merse însuși în Corint, unde petrecu 3 luni, întărind în credință pre credincioșii de acolo.

Din Corint a scris apostolul Pavel o epistolă către Romani. În Roma adeca era înființată o co-mună bisericescă creștină, și anume prin Aquilla și Priscilla și prin alți mulți amici și stimători ai a-postolului Pavel.

În epistola către Romani Pavel dechiară, că de mult doresce, cu să-ii cerceteze, ca să-i întărescă în evangeliă sa, și că după ce va mai merge odată la Ierusalim, îi-va cerceta, ér din Roma are de cuget a întreprinde o călătoria în Spania. Mai departe îi-admonéză a ține la credința în Christos, prin carea numai se pôte omul mântui. Curênd după ce a scris acésta epistolă s'a întors prin Asia proconsulară la Ierusalim, cam pre timpul serbătorii Rosalielor în anul 58 sau 59.

* * *

Venind Pavel în Ierusalim jidovii l'au acusat comandantului roman Lisyas, cerênd, a-l estrada lor, ca să-l omóre. Lisyas l'a trâmisi înainte procurato-

relui din Cesarea Felix. În Cesarea a fost ținut prizonier Pavel doi ani. Apeland Pavel la Împératul a fost trimes la Roma. Ajuns în Roma a fost în-têmpinat de creștini cu onóre. În Roma a fost ținut închis în o casă privată, păzit de un soldat, și avênd dreptul de a primi visite. În acésta situa-țiune a petrecut Pavel 2 ani. Timpul acesta l'a fo-losit densusul pentru a predica evangeliă celor ce îl cercetau. Din Roma a scris Pavel o epistolă către Filimon, și o altă epistolă către Coloseni, în carea îi sfătuiesce a-se feri de rătăcirile Iudeilor și a crede în evangeliă Domnului. Tot din Roma a scris Pa-vel o epistolă către creștinii din Efes, în carea le arată sublimitatea învățăturilor cuprinse în evangeliă Domnului, ér alta către creștinii din Filippi, în carea le mulțameșce pentru ajutoriul, pre carele acestia i-l trimisera la Roma în închisóre, și îi-îndemnă a-se întări în credința în Isus Christos.

După tradițiunea bisericescă Pavel a fost după doi ani eliberat din închisóre, ér după eliberare a scris epistola către Evrei. Ansă la scrierea acestei epistole i-a dat după tradițiune faptul, că jidovii au provocat pre apostolul Iacov, fratele Domnului, primul Episcop al Ierusalimului, ca să se pronuncie publice asupra însemnătății și rolei lui Christos; și dechiarând densusul, că Christos este Mântuitorul lumii, — a fost omorit cu petri, între anii 62—63; ér prin moartea densusului s'a produs spaimă și confu-siune, disordine și chiar anarhiă între creștinii din Ierusalim. — așa încât nu mai dedeau ascultare su-periorilor. În epistola către Evrei Pavel provócă pre creștinii din Ierusalim a fi cu ascultare și supunere față de superiori, și a remâne statornici în credința în Domnul Christos, în carele s'a plinit legea și prorocii, deórece testamentul vechiu este numai um-bra, numai un mijloc de pregătire pentru primirea Messiei Celui făgăduit și pentru înțelegerea învăță-turilor cuprinse în testamentul nou.

Cu privire la activitatea missionară a lui Pavel după eliberarea din Roma părerile difer. Unii dic, că ar fi mers în Spania. Mai probabil este, că a mers în Asia mică în Efes, Troia și Milet, apoi în Macedonia și în Creta, și că cu acésta ocaziune a înstituit de Episcopi pre Timoteiu în Efes și pre Tit în Creta. Tot în acest timp a scris și așa nu-mitele epistole pastorale, una către Timoteiu și una catra Tit. După tradițiune a fost de nou prins și dus la Roma, unde în timpul gónei lui Nero a su-fêrit mórte de martir dimpreună cu apostolul Petru.

Anul morții se crede a fi anul 69 și anume în ziua de 29 Iunie. Adaogem, că a doua epistolă pastorală către Timoteiu o-a scris după ce a fost prins de a doua oră.

* * *

Am înregistrat până aici datele și faptele istorice, referitoare la viața și activitatea sântului Apostol Pavel.

După ce însă în istoria în genere, și special în istoria bisericii datori suntem a cerceta trei momente și anume: a) faptele și faptoitorii, b) necsul causal dintre faptele istorice, și cum și întru cât aceste fapte au contribuit la desvoltarea bisericii și c) modul, în carele mâna cea Atotputernică a lui Dumnezeu conduce sfânta sa biserică, răsplătesce binele și pedepsește răul — ne vom încerca a face în cele ce urmează o caracteristică a vieții acestui organ și vas ales al Domnului.

Viața și activitatea sântului apostol Pavel o caracterisază însuși în diferite locuri ale epistolelor sale, și anume în ceea ce privește activitatea sa, energia și perseveranța în implinirea misiunii sale apostolice țice însuși următoarele:

„Nóptea și ziua n'am încetat cu lacrimi învătând pre fiesce carele din voi, numai ca să plinesc calea mea cu bucuria, și slujba, carea o-am luat dela Domnul Isus: a mărturisi evangelia lui Dumnezeu; pentru aceea mărturisesc vouă, că curat sum de sângele tuturor, că nu m'am ferit, ca să vestesc vouă tot sfatul lui Dumnezeu; argintul, seau aurul, seau haina nici unuia n'am pofit; înșivă sciti, că trebuințelor mele au slujit mânilor aceste.” (Fapt. apostolilor c. 2. v. 24, 26, 27, 33 și 34)

Er cu privire la rezultatul, cu carele apostolul își-vede încununată această activitate a sa scrie următoarele:

„Etă eu mă jertfesc, și vremea despărțirii mele s'au apropiat. Luptă bună am luptat, curgerea am plinit, credința o-am păzit. Érá ce este mai mult, mi-s'a ales mie cununa dreptății, carea mi-o va da Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce iubesc arătarea lui.” (Tim. II. c. 4. v. v. 6, 7 și 8.)

Mórtea de martir a apostolului Pavel a sigilat și încununat nu o viață de om, carele servind cu deplină vrednicia timp de preste treizeci de ani altariului Domnului, prin spiritul său mare, prin activitatea s'a neobosită, a făcut ca omenimea timpului său,

care adoptase creștinismului să fiă stăpânită în modul ei de gândire și acțiune de voința lui Dumnezeu; mórtea lui de martir a sigilat divinitatea sfintei descoperiri dumnezeiesci supranaturale, divinitatea Mântuitorului și divinitatea sfintei sale biserici.

Apostolul Pavel este „o mărturie din afară” a divinității Mântuitorului și a divinității sfintei sale biserici.

Din ordin divin a vorbit glasul acestei mărturii din afară, — pentru ca cu atât mai puternică să fiă această mărturie. Pre când Domnul Cerului și al pământului era în mormânt, s'au dus jidovii la Pilat, și au cerut să-le dea străji, ca să păzescă mormântul Domnului, țicând memorabilele cuvinte: „Adusune-am aminte, că acest amăgitoriu încă fiind viu a țis, că a treia ți va învia; și ca nu cumva să-l fure pre el învățaceii lui nóptea, și să fiă rătăcirea cea de apoi mai rea, decât cea dântăi.”

Evident este dară, ca dacă numai apostolii și învățaceii Domnului ar fi mărturisit divinitatea și învierea Lui, lumea cea și altcum atât de ușor aplecată spre îndoielă în materie de credință, nu ar fi fost aplecată: a crede și a primi atât de ușor religiunea cea nouă, menită a da altă direcțiune vieții popórelor.

Dumnezeu a voit, ca biseric'a să aibă pentru toate veacurile această mărturie, carea este cea mai însemnată chemare a misiunii apostolice. Când apostolii au deplinit locul lui Iuda, și din voința lui Dumnezeu a chemat la apostolia pre Matia, — Petru luand cuvântul a dechiarat următoarele: „Episcopia lui (Iuda) să-o iea altul. Deci trebuie, ca dintre acesti bărbați, cari se adunau cu noi în totă vremea începând dela botzul lui Ioan până în ziua, în carea s'a înălțat dela noi Domnul, ca să fiă împreună cu noi mărturie învierii Lui. (Fapt. Ap. c. I. v. 20, 21 și 22) Pre basa acestei dechiaratiuni a lui Petru, este natural, că misiunea Apostolatului și a preoției este a mărturisi pre Domnul, învierea și divinitatea Lui.

Acastă mărturie o-a depus și constatat pre lângă apostolii Domnului cu mult succes dumnezeiescul Pavel.

Ca pagân a fost om de o înaltă cultură și erudițiune, dar în același timp crâncen gonitoriu al bisericii Domnului. Nimenea deci nu-i pôte imputa nici un felu de preocupățiune. Dincontră din întrégă viața sa, ca și din cele 14 epistole rămase dela

dânsul, — a căror autenticitate este afară de totă îndoieala, cetim, și aflăm o credință și convingere neclătită despre divinitatea Mântuitorului, divinitatea sfintei sale biserici și divinitatea tainei preoției. Nu este, și nu pôte fi omul Saul, seau Pavel făptuitorul atâtor lucrări rodnice și de trăinicie pentru dezvoltarea bisericii și pentru viitorul popórelor; ei precum însuși dechiară: „darul și putera de sus;“ ér vrednicia cea mai mare, ce și-o însușește dumnezeiescul Pavel este, că a ascultat de Domnul; și ascultând de Domnul și inspirat de credința întrânsul a sêvêrșit fapte și minuni, cari întrec puterile ori căruia om, carele a trăit vre odată în lume.

Domnul a voit, ca învierea Lui, Divinitatea Lui să se constate, și prin un strein în Ierusalimul creștinesc, — ca cu atât mai ușor să între, și să se întiparêscă în inima popórelor.

Nu talentul și genialitatea apostolului Pavel, nu înalta lui erudițiune, dialectica și elocința lui fără păreche sunt mijlócele prin cari dânsul a prestat lucrarea cea mare sevêrșită cu atâta succes; ei credința lui neclătită în Dumneđeu, în serviciul careia a pus dânsul cu atâta vrednicie genialitatea și erudițiunea sa.

Pavel s'a făcut pre sine cu chipul acesta organul ales al bisericii Domnului, și în același timp prototip și model vecinc al modului, în carele să-și valideze, și valoreze omul puterile sale spirituale.

Pavel a vêđut, și a cunoscut pre Domnul, și a învățat popórele lumii să-l cunoscă, și cunoscându-l să se pótă ferici prin mijlócele lăsate de Dânsul.

Pavel a înființat o mulțime de comune bisericesci, le-a guvernat prin spiritul său mare, pus în serviciul neclătitei sale credințe în Dumneđeu, și guvernând, și împăcând divergințele dintre ómeni cu spiritul bisericii Domnului, — ne-a lăsat în scrierile sale direcțiunea neînșelătoriă și modul neîndoios, în carele să conducem poporul și afacerile sfintei sale biserici.

Petrecând întrégă vieța sa în locuri streine, între streine graiuri și streine limbi, și luptând cu suspițiuni și calumnii din partea jidovilor și a judeo-creștinilor — Pavel lătesce cu mult succes doctrina creștinismului, înființeză comune bisericesci nouê, și în același timp susține prin scrierile sale legatura canonică cu credincioșii din comunele înființate de mai nainte.

În faptul acesta se arată cu deosebire, de ce este capace credința în Dumneđeu. Ea face pre omul inspirat de dânsa statornic și neobosit întrun sêvêrși binele.

Ne închinăm înaintea acestei dumnezeiesci credințe, și ne inspirăm de dânsa.

Inima și credința adênc întiparită în inimă face pre teolog și pre creștin; ér talentul, genialitatea, cunoscințele spirituale, erudițiunea, dialectica și elocința sunt numai atunci arme în serviciul și în folosul nostru și al omenimei, dacă le punem cu conștiință și demnitate în serviciul credinții în Dumneđeu, și al scopului evangelic, pentru carele trăiesce omul pre acest pământ.

Pentru o mai bună economie a plugariului nostru.

De câțiva ani cu deosebire se plâng economii, mari și mici, că bucatele nu aa preț, — și că în genere munca agricultorelui nu se renteză, nu se plătesce, — deși anii din urmă pământul a rodit. Și mărturisim, ne temem, că acêstă plânsóre pôte să fiă permanentă, — pentru că nouê așa ni-se pare, că întregul sistem de economie ce se urmêză la noi în țeră este greșit.

La noi din nefericire plugariul tot pondul îl pune în plugăria sa, ca să producă cât mai mult grâu. Prin acêstă lăcomie după producțiunea de grâu s'au strêmtat, seau chiar s'au casat locurile de pășune, — și s'au imputinat vitele. Acêstă împrejurare a îngreuiat fôrte mult traiul poporațiunii din orașe. Prețul cărnii adevă s'a urcat în tot locul într'o formă, carea nu mai este, și nu mai pôte fi normal.

Plugariul nu-și pôte vinde grâu, seau îl vinde cu un preț carele nu-l mulțamesce, și nu-l pôte mulțami, ér noi aici în Arad d. e. plătim chilogramul de carne de vită cu 60—70—80 cr.

Grâul n'are preț pentru că nu în toți anii au piețele din streinătate trebuință de grânele nóstre. Și deci când aceste piețe au trebuință, atunci prețul grâului se ridică, ér când nu au, atunci grâu nostru rămâne necăutat.

La acêsta se mai adaoge încă o împrejurare, pre carea nu o putem trece cu vederea, și carea apasă greu în cumpănă, și anume: Grânele nóstre întêlnesc pre piețele streine concurența altor state, cari produc grâne cu mult mai puține spese de producțiune, decât noi, și cari mai au avantajul, că

transportă bucatele lor pe piețele din apusul Europei, pre mare, cu prețuri bagatele în raport cu ceea ce costă transportul bucatelor noastre cu drumul de fer.

Din lăcomia de a produce grâu mult provine apoi și împrejurarea, că economul nostru nici odată nu poate calcula la un venit sigur.

Dacă însă s'ar pune mai mare preț pe economia de vite, și s'ar cultiva în măsură mai mare acest ram de economie, — atunci această nesiguranță se schimbă. Vitele au de regulă preț, și neapărat vor avea pre viitoriu preț tot mai mare, pentru că vitele noastre sunt căutate în streinătate, și în această privință nu ni-se poate face pre piețele streine concurență, precum ni-se face d. e. cu grâul.

Ca să putem produce vite bune și vite de preț plugariul nostru trebuie să schimbe sistemul său de economie de până acum, și adică să samene ierburi de nutreț, precum: mazărice și trifoiu și napi, în cantitate mai mare, decât s'a îndatinat până acum, seau burgunđi. Din aceste ierburi putem căsciga între împrejurările noastre aproape totdeauna mult mai mult venit, decât din grâu, — pentru ca cu ele putem cresce vite bune, vite de rasă, cari tot de una au preț.

Preste tot trebuie ca prăsirii vitelor de rasă plugariul nostru să-i dea mai multă importanță, și cu deosebire să aibă în vedere, ca vitele, pre cari le cresce să fiă de rasă bună și rentabilă.

D I V E R S E.

* *Publicațiunile istorice Hurmuzaki 1880 — 1894.* Tipărirea colecțiunei de documente și a scrierilor istorice rămase dela răposatul Eudoxiu Hurmuzaki s'a început la 1876 prin decisiunea luată atunci de dl Titu Maiorescu, ministru al cultelor și al instrucțiunei publice din România.

Pentru facerea acestei publicațiuni, ministeriul a numit atunci o comisiune compusă din d-nii M. Kogălniceanu, A. Odobescu, T. Rosetti și D. Sturdza. Familia Hurmuzaki a trimis acestui din urmă manuscriptele rămase dela răposatul Eudoxiu Hurmuzaki, dându-i totodată însărcinarea și dreptul de a o reprezenta cu deplină putere întru tot ce va fi de făcut pentru publicare.

Suma plătită de ministeriu pentru anii 1876, 1877, 1878, și 1879/80, se suia la finele anului 1879/80 la 41.445,73 bani, mai datorind pentru publicările efectuate încă 19.900 lei.

Până la Iunie 1880 se tipărise din

Documente: Tom. VII; tom. VI; tom. III.

Fragmente: Tom. I original german, tom. I traducere română, tom. II original german.

În 1880/81 ministeriul cultelor și instrucțiunii publice a trecut această publicare către Academia, făcându-i cunoscut prin adresa cu No. 5.952 dela 7 Iunie 1880; ér Academia, la 12 Septemvre 1880 și la 23 Martie 1881, a primit această însărcinare și a recunoscut comisiunea instituită de ministeriu. Această comisiune a continuat a lucra, rămând Academiei numai partea administrativă a publicațiunei.

În cei 14 ani, de când publicațiunile Hurmuzaki se fac sub îngrijirea Academiei, ele au mers repede înainte, tipărindu-se, desvoltându-se și îmbogățindu-se prin documente multe și de mare valoare istorică, cari s'au adunat și s'au adaus pe lângă cele strinse de nemuritorul Hurmuzaki.

S'au tipărit în total 2.030 côle, din cari scoțând cele 305 tipărite de ministeriu, rămân tipărite de Academia 1.725 côle.

O cantitate însemnată de documente istorice se află încă în deposit și sunt gata de publicat.

* „*Lipovana*“, noul institut de credit și economii, ce s'a înființat anul trecut la Lipova și al căreia director executiv este dl protopop V. H a m s e a, își publică conspectul operațiunilor sale pe timpul dela 15 Maiu până la 31 Decemvre 1893, din care aflăm, că revirimentul cassei a fost de: 121,514 fl.; capitalul de acțiuni 30,059 fl.; depuneri spre fructificare 33,265 fl. etc. În total începutul de până acum se vede a fi foarte promițător pentru viitorul noiei bănci.

* *Cum câștiga Napoleon luptele?* Étă cum narează un celebru general rusesc, Dragomiroff, cum câștiga luptele Napeleon. Acțiunea începea de obicei pe la 5 ore de dimineță. El alegea, nu departe de centrul trupeilor sale, un loc, de unde putea să vadă bine, plimbându-se în sus și în jos; aci primea rapórtele, expedia ordinile; el nu acorda audiențe, decât cu foarte mare greutate și numai atunci, când era sigur, că cel ce voia să vorbescă cu el avea ceva foarte interesant de spus. Lupta, cu diferitele ei peripeții, urma astfel până pe la ora 4 p. m. Acela era minutul în care el încăleca pe cal. Toți sciau ceea ce însemna încălecarea lui Napoleon. Atunci din toate părțile se ridicau entusiastice strigăte de „trăiască împăratul,“ cari strigăte astupau chiar sgomotul tunurilor. Și inamicul, care le aușia își simția inima înghețându-i, căci scia, că se apropie momentul când va primi lovitura de grație. Astfel Napoleon înainte de a da ultima lovitură, ținea pe inamic sub amenințare timp de 11—12 ore, îl sfârșea fiscesce și moraliceșce, augmentându-i astfel impresionabilitatea imaginației sale; apoi cu un act simplu, dér practic, el înfăcăra spiritele trupelor sale, dându-le siguranța unei victorii.

* *Disecarea de vii a condamnaților la mörte.* Condamnații la mörte în statul Ohio, America de Nord, vor servi în viitor pentru a fi disecați de vii și acesta în scop umanitar și științific. Astfel este proiectul de lege, supus adunării legislative din Ohio, de Pawlen, reprezentantul comitatului Stohr. Pawlen cu toate acestea,

precum se spune, este adevăratul autor al proiectului, el nu este decât intermediarul unui doctor alegător, al său, care a dat ideia de a întrebuița pe condamnații la moarte pentru a desvolta știința purtându-se în același timp atât de uman, pe cât de posibil cu ei. Astfel prin noul proiect nu numai că se desființează spânzurătoarea, ce se obișnuiesc în Ohio, dăr el prescrie, ca condamnații la moarte să fiă puși, printr'o comisiune de doctori și de savanți, sub influența narcoticelor și a-le permite astfel adormindu-i de a-le desface craniul și o parte a peptului fără durere, astfel ca să se pōtă observa acțiunea creierului, a inimii și a tuturor celorlalte organe în momentul când mōre omul. Adăogăm, că o adevărată campaniă s'a început în favōrea acestui proiect, astfel, că el are cele mai frumoșe șanse de reușită.

* **Gustul damelor.** Un doctor engles, care se ocupă mult cu statistica matrimonială, a făcut observațiuni științifice asupra profesiunilor acelor bărbați, pe cari îi preferă damele. În prima liniă sunt actorii, și între aceștia mai cu sēmă cei comici. Pe urmă vin militarii. Artiștii stau de asemenea fōrte sus în stima domnișōrelor de măritat. Scriitorii și mai cu sēmă autorii dramaticei cu mult mai puțin. În fine aceea ce este de mirat la început, dăr fōrte natural după ce cugetă cineva la asta, sunt bancherii, cari vin în rēndul din urmă în preferințele femeilor.

* **Mulțămītă publică.** Pentru incendiiați din Pecica-română au mai încurs la oficiul parochial următoarele sume: (Veđi Nr.ii 16, 17, 19 și 20/1893 din „Biserica și Șcōla“)

Cu lista Nr. 34. prin bunăvoința Dlui I o a n R u s s u Sirianu din Sibii s'au colectat de cătră Dl. G. G a v o n e s c u în funcționariu în Predeal suma de 55 lei noi à 45 cr.

Cu lista Nr. 1., colectante Dl. I g n a t i u P a p p asesor refer. biser. în Arad, dela Dsa 5 fl.

Cu lista Nr. 31., colectante Dl. Dr. G e o r g i u P l o p u avocat în Arad au încurs: Dr. Georgiu Popu și soția 10 fl. Vasiliu Paguba jude reg. la tribunal 2 fl., Bitto József 1 fl., Szakolczay Lajos 1 fl., Dr. Keresztes Gyula 1 fl., Dr. Barabás Béla 2 fl., Nikolits Péter 2 fl., Dr. Jelfy János 1 fl., Dr. Precupas Illés 1 fl., Dr. Pál-may Lajos 1 fl., Heeger Ernő 1 fl., Avarfy Ferencz 1 fl., Dr. Weidenfeld István 2 fl., Dr. Schütz Henrik 1 fl., Dr. Rosenberg Károly 1 fl., Vizer Péter 1 fl., Jankó János 1 fl., Traianu Pacu 1 fl., de tot sum'a de 31 fl.

Cu lista Nr. 52 colectante Dl. G e o r g e u M i c l e u preot în Sēcusigiu au contribuit: Comuna bisericeșca din Sēcusigiu 5 fl., Constantinu Isfanescu preot 2 fl., Georgiu Micleu preot, Petru Paianu, Petru Varadin economi, Jankovits János notariu, Alexa Dobānda, Georgiu Barbu, Isaila Venetu, Pascu Siebu, Petru Ghiulvezan, Trifu Siepetianu, Dimitrie Puta, Ioanu Barbu economi, Georgiu Siebu jude comunalu, Alexa Lapedatu, Dimitrie Lasa, Florea Siebu, Florea Dimitrieviciu, Ioanu Dobānda, Cristoforu Friesenhahn (neguț.) Ioanichie Venetu, Péter Ritter (neguțet.), Stefanu Lasa, Dimitrie Barbosu, Ioanu Albota, Dimitrie Barbu, Dimitrie Vucovanu, Teodoru Siepetianu, Enea Mosiescu, Stefanu Siebu, Dafin Ilie, Eftimie Ilie, Damianu Sebesianu (invetiatoriu), Dimitrie Barbu, Constantin Barbu, Ioanu Ghina, Andreiu Ilie, Arcadie Mosiescu, Genadie Milosin, Genadie Puta, Petru Barbu eco-

nomi, Iulianu Petcu (barbieriu) câte 1 fl., Isaila Siebu și Dimitrie Meila economi câte 60 cr; Damaschin Margineantiu inv., An'a Margineantiu, Constantin Clabatianu, Ioanu Ionescu, Dimitrie Giulvezanu, Dimitrie Stoia, Georgiu Balintu, Dimitrie Barbu (Nr. 14) și Dimitrie Checia și Arcadie Gaspar câte 50 cr., de tot sum'a de 54 fl 20 cr.

Cu lista Nr. 36., colectante Dl. T e o d o r u P i n t e r u preot în Curticiu au încurs: dela Comuna bisericeșca 20 fl., DD. Vasiliu Mironu invetiatoriu 4 fl., Grigoriu Mladinu, Teodoru Pinteru preoți, G. Radneanu câte 3 fl., Ioanu Bulbōca 6 fl., Nicolau Mladinu 2 fl., Corneliu Mladinu și Ignat Ursu câte 1 fl., de tot sum'a de 43 fl.

Cu lista Nr. 7. colectante Dl. I o a n u C i o r a paroch ases. consist în Micalaca au încurs, dela DD. Ioanu Ciōr'a preot. Georgiu Mihalcoviciu, Ninu Cuzman, Ioanu Hutiu și Iustinu Dascalu preot câte 1 fl., Comun'a bisericeșca 10 fl. Alexandru Fildanu, Petru Nadabanu, Todoru Mihutia, George Plevasi, Gaboru Todoru, Nicolae Comlosianu, George Lugosianu, Teodoru Pecurariu, Florea Mihaiu câte 50 cr; Rotmuth Ignatz, George Buzaceanu, Stefanu Brariu, Florea Pavelu, Kiss Ferencz, și Mitru Andrasiu câte 30 cr; Todoru Popoviciu, Vasiliu Buja, Vasilie Stana, George Milin. Todoru Popu, Sida Caminitia, Stefanu Socaciu, Savu Hutiu, Efta Comlosianu, Mitru Drauceanu, Vasiliu Buzaceanu, Pavelu Mihalcoviciu, Ana Mihutia, Georgiu Mihutia, Ghica Drauceanu, Nutia Danci, Georgiu Caminitia, Savu Popoviciu, Mitru Popoviciu, Vasiliu Bugariu, Savu Netia, Mitru Siculeanu, Lena Gabom, Nutiu Urlea, Todoru Urlea, Pavelu Boariu, Achimu Sasu, Rancu Urlea, Mitru Nini, Vasiliu Cristea, Teodosiu Pavelu, Alexa Todoru, Ioanu Hutiu, Savu Bugariu, Savu Florea, Todoru Germanu, Vasilie Urlea, George Miculitia, Savu Miculitia, Ioanu Miculitia, Petru Miculitia, Todoru Comlosianu, Mitru Bota și Todoru Nadabanu câte 20 cr.; Mitru Ruja, Savu Bota, Pavelu Drauceanu, Todoru Boariu, Pascu Cosia, Maritia Joja, Todoru Sirianu, Savu Țire'a, Manuila Donu, Pavelu Bugariu, Mitru Bugariu, Iotia Ioan, Todoru Bugariu, Ioanu Munteanu câte 10 cr., de tot suma de 31 fl 50 cr.

Cu lista Nr. 8., colectante Dl. V i n c e n t i u M a r c o v i c i u preot în Nadlac, au încurs: dela DD. Vasiliu Crisianu 3 fl., Stefanu Lazaru, George Siandoru și Samsonu Lugosianu câte 2 fl., Ioanu Bogdanu, Georgiu Palade, Gregoriu Stoia, Tosia Faum, Stefanu Lutiai, Amalia Papp, Petru Siumandanu, Todoru Rosintiu, Dimitrie Covaciu, Nicolae Petroiu, Savu Shina și Petru Moldovanu câte 1 fl; Georgiu Plesiu, Petru Pateanu, Petru Handrau, Todoru Istvan. Albert Grozs, Stefanu Otlacanu, Ioanu Lungutiu, Constantin Margineanu, Gligor Gubariu și Georgiu Margineanu câte 50 cr.; András Bencsik, Petru Tiriacu, Petru Schina câte 40 cr.; Teodoru Negraru, Pavel Faur, Ferencz Stedl câte 30 cr; Ioan Bogyinszky, Nagy Gyuris Pál, Vēd. Stefan Sava, Petru Anōca, Petru Brindea, Ioan Sculteti, Ioan Gyurik, Stefan Dedinszky, Stefan Cociuba, Sofroniu Gubariu câte 20 cr.; Ana Stroia, Mihaiu Srenca, Ioan Chitia, Gligor Rasadeanu câte 10 cr., de tot suma de 35 fl. 50 cr., din carea suma 8 fl, detragându-se pentru adunarea ofertelor în naturalie, s'a administrat acestui oficiu în numerariu suma de 27 fl 50 cr. Epitropul bisericeii Dimitrie Pateanu și cel școlar T e o d o r T i a b i c u merita deosebita recunoștința și mulțămītă, încât prin zelul lor s'au adunat și administrat antistieii nōstre comunale 99¹/₂ mesuri grāu și 31 mēsuri de cucuruz în favorul nenorociților incendiiați, la cari au contribuit în grāu: Georgiu Caba 20 mesuri, Petru Precupașiu, Uroșin Morariu, Nicolae Margineanu cu câte 4 mesuri; Trifu Caba 3 mesuri; Sofronie Chicin,

Ioan Campan, Pavel Stroia, Sofronie Caba, Teodor Dragan, Ioan Barbu, Petru Oanea, George Draganu, Lazar Pateanu, Mihaiu Caba, Nicolae Pateanu, Vincentiu Marcoviciu, George Șerbanu, Vasile Flocos, Stefanu Tiriacu, Toaderu Pleșin, Persida Margineanu cu câte 2 măsuri; Stefan Noghin, Petru Giurcoviciu, Stefan Fauru, Trifu Caba sen. Mihaiu Oprea, Ioanu Chicin, Chirila Vidicanu, Georgiu Chicin, Pavelu chicin jun., Stefanu Onea, Alexa Pleșin, Constantin Onea, Petru Pasteanu, Dimitrie Otlacanu, Mihaiu Pleșin, Teodoru Margineanu, Gavrilă Chelemen, Teodoru Chicin, Pera Chisiu cu câte 1 măsură; Teodoru Olariu, Florea Otlacanu, Dimitrie Chicin, Georgiu Margineanu, Urosiu Stroia, Pavelu Mudriciu, Dimitrie Horea, Teodoru Precupașiu, Gligoru Chisia, Ioanu Fauru, Jiva Onea, Petru Pleșiu, Mihaiu Ghenghin, Ioanu Ienoșidanu, Mihaiu Feieru, Vasiliu Lazaru, Aronu Halmașeanu, Ilie Ungureanu, Mihaiu Draganu, Ilie Selageanu, Pavelu Rosintiu, Persida Orga și Dimitrie Bolchisiu cu câte $\frac{1}{2}$ măsură de tot $99\frac{1}{2}$ măsuri de grâu; ér în cucuruz au contribuit: Nicolae Pateanu, Georgiu Suci, N. Pateanu, Uroșin Draganu, Stefanu Tiriacu, Gligor Vidicanu cu câte 2 măsuri; Iuliana Pateanu $1\frac{1}{2}$ măsură; Pavelu Chicin, Teodor Flocosu, Chirila Vidicanu, Mihaiu Bolchisin, Dimitrie Pateanu cu câte 1 măsură; Stefanu Negraru, Dimitrie Siumandanu, Petru Barbușiu, Florea Solga, Mihaiu Campanu, Toma Handrau, Florea Ponta, Petru Fauru, Rusandu Coste, Ioanu Ireanu, Georgiu Draganu, Petru Mașisin, Ioanu Șandor, Georgiu Lucianu, Atanasiu Pateanu, Ioanu Fauru, Constantin Chisiu, Teodoru Sacarusiu, Constantin Aradanu, Mihaiu Suci, Pavelu Margineanu, Milosin Shina, Persida Chisia, Pavelu Rosintiu și Pavelu Damianu cu câte $\frac{1}{2}$ măsură cucuruz, de tot în cucuruz 31 măsuri.

Cu lista Nr. 10. colectante Dl. Teodoru Popoviciu paroch în Șeitin au contribuit: Ioanu Stroja jude com. și Arcadie Lutiai și Constantin Macaveiu câte 2 fl.; Teodoru Popoviciu paroch, Demetriu Marcoviciu paroch, Pavel Mercea paroch, Arcadie Siclovanu, Em. Kaufmann, Zs. Nussbaum, Teodoru Vidu, Teodoru Popa, Simeonu Crediniu, Mihaiu Bancu, Dimitrie Oncu, Arcadie Draganu, Dimitrie Popa, Georgiu Popa, Stefanu Popa, Georgiu Naizaru, Rosa Gruber, J. Kaufmann, Georgiu Crisanu, Ioanu Ardeleanu, Elitia Vesa, Teodoru Morariu, câte 1 fl.; Mitru Cresnicu, Ioanu Torneanu, Bernard Riess, Véd. Constantin Popoviciu, Georgiu Popoviciu câte 50 cr; Georgiu Draganu, Teodoru Mészáros, Ioanu Trutia, Petru Siniteanu, Ioanu Romanu, Georgiu Insiel, Georgiu Macaveiu, Pavelu Romanu. Georgiu Trutia, Floritia Cresnicu, Constantin Curtu, Andrei Oncu, Constantin Siladi, Georgiu Cresnicu, Ana Romanu, L. Apró, Constantin Ciocanu, Teodoru Costa, Georgiu Sdrengea, Georgiu Catana, Georgiu Pinteru, Teodoru Oncu câte 40 cr; Georgiu Bataran, Teodoru Selageanu, Teodoru Romanu, N. Pecicanu, Georgiu Gebelesiu, Ioanu Neamtii, Petru Neamtiiu câte 30 cr; Sofia Campanu 25 cr; Traianu Trutia, Teodoru Pompenczky, Dimitrie Romanu, Constantin Romanu, Véd. Ana Siclovanu, Rusandru Popa, véd. Stefanu Toth, Mihaiu Bataranu, Nicolae Costa, Georgiu Papp, Dimitrie Crisanu, Stefanu Börsög și Petru Russu câte 20 cr, de tot suma de 44 fl. 25 cr., din care detragând 20 cr. porto, rămâne suma de 44 fl. 5 cr.

Pre colectă Nr. 11. colectante Dl. Teodosiu Moțiu paroch în Cuvin au încurs dela D. Teodosiu Moțiu paroch 2 fl.; Constantin Puticiu paroch, Damianu Tetule, Lucreția Campianu, Ioanu Itica câte 1 fl; Vasiliu Vancu, Teodoru Bradeanu, Georgiu Serbu, Georgiu Ostoia, Vasiliu Bradin, Georgiu Tripa, Georgiu Suci cu câte 50 cr; Ioța Bradeanu 80 cr; Teodoru Bradin, Teodoru Cam-

peanu, Mitru Ioza, Georgiu Vancu câte 40 cr; Nicolae Cicirean, Georgiu Beldea, Mitru Ostoiu câte 30 cr; Petru Bradin, Achim Demsioreanu, Georgiu Bradin, Mitru Bradin, Milan Oroskovits, Giula Iosa, Teodoru Serbu, Marinția Savu, Nic'a Siclovanu, George Tripa, Petru Avramutiu, Georgiu Suba câte 20 cr; Nicolae Bretian, Achim Bradin, Ioanu Bradin Mitru, Nic'a Vacovi, Giula Grecu, Giula Bradin, Nicolae Varsindan, George Varsindan, Ioanu Bretian și Iotia Gavrilă câte 10 cr, suma 16 fl. 20 cr.

Concurse.

Pe baza ordinațiunei V. Consistoriu de 28 Decemvre 1893, Nr. 1731, se escrie concurs pentru vacanta parochie de a III-a clasă din **Copăcel-Surdac**, cu termin de alegere pe **30 de zile dela prima publicare**.

Emolumintele sunt din Copăcel:

1) Casă parochială cu apartinențe și intravilan 50 fl. 2) 11 lanțe de pământ à 6 fl.: 66 fl., 3) 12 cubule cucuruz à 5 fl.: 60 fl., 4) Stolele usuete 75 fl.

Din Surduc:

1) 12 lanțe pământ arător à 6 fl.: 72 fl., 2) 12 cubule cucuruz à 5 fl.: 60 fl., 3) Stolele usuete 75 fl. Tôte acestea dau suma de 458 fl.

Doritorii de a ocupa această parochie sunt poștiți a-și trimite petițiunile provădate cu documentele prescise în stat. organic la subsēmnatul în Lugășul de sus (posta ultima Élesd Comitatul Bihor) și a se presenta până la alegere la sfta biserică din sus amintitele comune, pentru de a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetetele parochiale.

În conțelegere cu: **TEODOR FILIP**, m. p. protopop.

—□—

În urmarea conclusului Consistorial din Oradea-mare din 27 Septemvre (9 Octomvre) Nr. 1030/220 B 1893. pentru îndeplinirea postului de capelan temporal lângă parochul Spiridon Popoviciu din **Budurésa** cu filia **Cărbunari**, se escrie concurs pe lângă următoarele beneficii:

I. Dela parochia matră **Budurésa**:

1) Din birul preoțesc jumătate în preț: 62 fl. 50 cr., 2) Din pământul parochial și din grădini 72 fl., 3) Din stole un venit de 40 fl., 4) Din 100 zile de lucru cu mâna 20 fl.

II. dela filia **Cărbunari**:

5) Din birul preoțesc un venit de 24 fl., 6) Din pământul parochial 20 fl., 7) Din zilele de lucru cu mâna 8 fl., 8) Din stole un venit de 8 fl. De tot 244 fl. 50 cr.

Doritorii de a ocupa acest post capelanal la parochia de III. cl., sunt avisați a-și trimite recursele provădate cu documentele recerute la subsēmnatul, până la 25 Februarie v. c. ér alegerea se va ține în 27 Februarie v. c. având până la alegere a se presenta la sfta biserică din Budurésa, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și în omiletică.

Beiuș, 13/25 Ianuarie 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **ELIA MOGA**, m. p. protopresbiterul Beiușului.

—□—